

بسمه تعالی

گزارش تفصیلی فعالیتهای مدرسه علمیه مشکوة در سال تحصیلی 89 - 88

فهرست مطالب

الف. مقدمه (گزارش مختصر درباره روند تشکیل مدرسه علمیه مشکوة)

ب. معرفی دوره آموزشی مدرسه علمیه مشکوة

ج. معرفی برنامه آموزشی پایه اول ورودی اول (سال تحصیلی 89 - 88)

د. معرفی محتوای آموزشی سال تحصیلی 89-88

1. قرآن

2. لغت

3. فقه

4. اصول

5. روایت

6. منطق

7. تاریخ اسلام

8. حکومت اسلامی

9. کلام

10. ادبیات عرب

ه. معرفی فعالیتهای پژوهشی

1. پژوهش « کتاب الامامة . بحار الانوار »

2. پژوهش « ابواب کتاب جهاد النفس و ما یناسبه . وسائل الشیعه »

3. پژوهش « ابواب العشرة . وسائل الشیعه »

4. پژوهش کتاب « التحقیق فی کلمات القرآن الکریم »

و. معرفی فعالیت‌های جانبی (فوق برنامه)

1. برگزاری جلسات « هیأت متوسلین به حضرت قاسم بن الحسن (ع) »

2. ورزش و تفریح روزانه و کوهنوردی هفتگی

3. شرکت در مسافرت‌های جهادی

ز. معرفی شورای طلاب

ح. جدول برنامه هفتگی سال تحصیلی 90 - 89

الف. مقدمه (گزارش مختصر درباره روند تشکیل مدرسه علمیه مشکوة)

طرح مدرسه علمیه مشکوة در راستای بهبود برنامه‌های آموزش علوم حوزوی، تربیت طلاب با دغدغه، متخصص، اهل تحقیق و آماده برای شرکت در درس خارج تمامی شاخه‌های مختلف علوم اسلامی اعم از منقول و معقول و به منظور تحولات اثربخش در نظام حوزوی، با بهره‌گیری از تجربه سال‌های تحصیل و تدریس در حوزه علمیه قم، کسب فیض از محضر علما و اساتید و آشنایی با نقاط قوت و ضعف آموزش دروس حوزوی بر مبنای فرامین و رهنمودهای رهبر فرزانه انقلاب تهیه و تدوین شد. پس از تجربه عملی بعضی بخشهای طرح در یک مجموعه آموزش علوم اسلامی، این طرح در سال 1387 از طریق دفتر ارتباطات مردمی خدمت مقام معظم رهبری ارسال شد. مقام معظم رهبری پس از مطالعه طرح، جمعی از کارشناسان را مأمور به تحقیق و ارائه گزارش نمودند. در طول یکسال جلسات متعددی با مدیر مدرسه مشکوة برگزار شد. پس از ارائه گزارشی مثبت، معظم له با پیشنهاد کارشناسان مبنی بر تشکیل مدرسه علمیه‌ای جهت اجرای طرح و ثبت در مرکز مدیریت حوزه علمیه قم موافقت نمودند. مدرسه علمیه مشکوة پس برگزاری آزمون ورودی و مصاحبه و گزینش اولین ورودی، در مهرماه سال 1388 آغاز به کار نمود. تا کنون که چند ماه از آغاز سال دوم تحصیلی مدرسه مشکوة می‌گذرد 3 گزارش مفصل از عملکرد مدرسه خدمت مقام معظم رهبری ارسال شده است. در مقاطع مختلف 4 گروه 3 تا 5 نفره از علمای بزرگوار و کارشناسان از سوی مرکز مدیریت حوزه علمیه قم جهت بررسی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی در مدرسه حضور یافته و در بازدیدها و جلسات با مدیریت، در جریان

استراتژی و فعالیتهای مدرسه علمیه مشکوة قرار گرفته اند. همچنین در این مدت، اساتید و علمای بزرگواری در قم و تهران که در جریان جزئیات ایده ها و برنامه های مدرسه علمیه مشکوة قرار گرفته اند طرح را واجد ویژگیهای ممتاز دانسته اند. تفصیل این اجمال در صورت ضرورت در آینده ارائه خواهد شد. مدرسه علمیه مشکوة در مرکز مدیریت حوزه علمیه قم ثبت شده و رسمی است. طلاب مشکوة از مرکز مدیریت، کد طلبگی دریافت خواهند نمود و مانند سایر طلاب مشمول قواعد مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهند شد.

ب. معرفی دوره آموزشی مدرسه علمیه مشکوة

مدت کل دوره آموزشی حوزه علمیه مشکوة 6 سال تحصیلی در نظر گرفته شده است. به دلیل اجرای یک نمونه برنامه آموزشی بر اساس ایده تحول در نظام آموزش حوزه های علمیه طول دوره مقدمات وسطح و منابع درسی و برخی موارد تعریف شده ذیل عنوان نظام آموزشی، با روال مرسوم حوزه های علمیه تفاوت دارد. این دوره با هدف مؤثرتر و بهینه کردن دوره ی سطح علوم حوزوی و نیز تربیت طلاب با دغدغه، متخصص، اهل تحقیق و آماده برای شرکت در درس خارج تمامی شاخه های مختلف علوم اسلامی و مدارس تخصصی طراحی شده است. در پایان این دوره شش ساله، طلاب در صورت قبولی، مدرک پایه 9 مرکز مدیریت حوزه های علمیه را دریافت خواهند نمود. پس از آن می توانند مانند طلاب سایر مدارس در سطوح عالی حوزه و مدارس تخصصی به ادامه تحصیل بپردازند. شرح تفصیلی ضرورتها، اهداف، سیاستها و دیدگاههای ملحوظ در طرح تحول آموزشی مشکوة در آینده نزدیک در وب سایت حوزه مشکوة منتشر خواهد شد.

ج. معرفی برنامه آموزشی پایه اول ورودی اول (سال تحصیلی 89 - 88)

برنامه هفتگی

هر روز آموزشی در سال تحصیلی 88-89 مشتمل بر چهار جلسه درسی مجموعاً به طول زمانی مفید 4:30 (4 ساعت و نیم) و مباحثه به طول زمانی مفید 1:15 (یکساعت و ربع) بود.

برنامه آموزشی در دو ماه آغازین پایه اول:

سال اول تحصیلی، با قرآن آغاز شد و هر یک از اساتید، هر روز بخشی از قرآن را همراه با ترجمه تحت اللفظی و توضیح مختصر تدریس نمود. این برنامه حدود دو ماه به طول انجامید و در این مدت کل قرآن کریم برای طلاب ترجمه و تطبیق شد. اساتید دروس پایه اول طبق برنامه هفتگی که برای ماه سوم به بعد در نظر گرفته شده بود در 2 ماه اول در کلاس حاضر شده و به تدریس قرآن کریم پرداختند. 2 تن از اساتید که جهت تدریس فقه تفریعی 1 و 2 (عبادات و معاملات) از قم دعوت شدند حافظ

کل قرآن کریم نیز هستند و مدیر مدرسه مشکوة که روزهای سه شنبه به تدریس قرآن پرداختند سابقه چندین ساله تحقیق و ارائه مباحث تفسیری (ترتیبی و موضوعی) قرآن کریم را در مؤسسات، سخنرانی ها، جلسات تفسیر و کلاسهای دانشگاه دارند.

در کنار درس ترجمه قرآن، ساعت اول سه روز برنامه هفتگی به روخوانی و توضیح گزیده کتاب «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم» اختصاص داده شد. توضیح این درس در پی خواهد آمد.

17:00 تا 18:00	15:30 تا 17:00	14:30 تا 15:30	12:00 تا 14:30	10:30 تا 12:00	10:15 تا 10:30	08:45 تا 10:15	08:30 تا 08:45	07:30 تا 08:30	06:30 تا 07:30	
ورزش و تفریح	مباحثه - پژوهش	ترجمه قرآن	نماز - نهار - نماز	ترجمه قرآن	15 دقیقه استراحت	ترجمه قرآن	15 دقیقه استراحت	امتحان هفتگی	زیارت عاشورا - صبحانه	شنبه
		ترجمه قرآن		ترجمه قرآن		ترجمه قرآن		یکشنبه		
		ترجمه قرآن		ترجمه قرآن		لغت - التحقیق		دوشنبه		
		ترجمه قرآن		ترجمه قرآن		لغت - التحقیق		سه شنبه		
		ترجمه قرآن		ترجمه قرآن		لغت - التحقیق		چهارشنبه		
تعطیل									پنجشنبه	
تعطیل									جمعه	

نام استاد	نام درس
حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای حاج ابوالقاسمی	ترجمه قرآن (شنبه)
حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای جعفری	ترجمه قرآن (یکشنبه)
جناب آقای واقفی	ترجمه قرآن (دوشنبه)
حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای قاسمیان	ترجمه قرآن (سه شنبه)
حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای انصاری	ترجمه قرآن (چهارشنبه)
حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای قاسمیان	فقه اللغة (التحقیق)

برنامه آموزشی از ماه سوم در سال اول:

پس از دو ماه برنامه به صورت زیر پیگیری شد. با توجه به محدودیت بهره‌مندی از اساتید ساکن شهر قم در تهران، هر روز به یک درس اختصاص داده شد.

برنامه هفتگی سال تحصیلی 88-89 (پایه اول) (آذر 88 تا انتهای بهمن 88)

18:00 تا 17:00	17:00 تا 15:30	14:30 تا 15:30	12:00 تا 14:30	10:30 تا 12:00	10:15 تا 10:30	08:45 تا 10:15	08:30 تا 08:45	07:30 تا 08:30	06:30 تا 07:30	
نماز - ورزش و تفریح	مباحثه - پژوهش	فقه (عبادات)	نماز - ناهار - نماز	فقه (عبادات)	15 دقیقه استراحت	فقه (عبادات)	15 دقیقه استراحت	امتحان هفتگی	زیارت عاشورا	شنبه
		روایت خوانی		فقه (معاملات)		فقه (معاملات)		یکشنبه		
		منطق		منطق		کوهنوردی (4 تا 7)		دوشنبه		
		روایت خوانی		اصول فقه		اصول فقه		زیارت عاشورا	سه‌شنبه	
		فقه (احکام)		فقه (احکام)		عربی (صرف)			روایت خوانی	چهارشنبه
تعطیل										پنج‌شنبه
تعطیل										جمعه

برنامه هفتگی سال تحصیلی 88-89 (پایه اول) (بهمن 88 تا تیر 89)

بعد نماز مغرب	16 تا اذان مغرب	14:30 تا 16	12:00 تا 14:30	10:30 تا 12:00	10:15 تا 10:30	08:45 تا 10:15	08:30 تا 08:45	07:30 تا 08:30	06:30 تا 07:30	بهمن 88 تا اسفند 88
بعد نماز مغرب	16 تا اذان مغرب	15:00 تا 16:15	12:30 تا 15:00	11:00 تا 12:30	10:45 تا 11:00	09:15 تا 10:45	9:00 تا 09:15	8 تا 9		فروردین تا تیر 89
ورزش	امتحان	مباحثه حکومت اسلامی	نماز - ناهار - نماز	فقه (عبادات)	15 دقیقه استراحت	فقه (عبادات)	15 دقیقه استراحت	فقه (عبادات)	زیارت عاشورا - صبحانه	شنبه
	مباحثه			فقه (معاملات)		فقه (معاملات)		یکشنبه		
هیأت	مباحثه	کلام		روایت خوانی		حکومت اسلامی		منطق	دوشنبه	
ورزش	ورزش جمعی			اصول فقه		اصول فقه		اصول فقه	سه‌شنبه	
	مباحثه	فقه (احکام)		فقه (احکام)		عربی (صرف)		منطق	چهارشنبه	
تعطیل										پنج‌شنبه
تعطیل										جمعه

نام استاد	متن درسی	نام درس
حجة الاسلام والمسلمین حاج ابوالقاسمی	کتاب تحریر تحریر الوسیله (آیت الله مشکینی)	فقه تفریعی (عبادات)
حجة الاسلام والمسلمین جعفری	کتاب تحریر تحریر الوسیله (آیت الله مشکینی)	فقه تفریعی (معاملات)
حجة الاسلام والمسلمین انصاری	کتاب تحریر تحریر الوسیله (آیت الله مشکینی)	فقه تفریعی (احکام)
حجة الاسلام والمسلمین خداوردیان	کتاب الموجز (آیت الله سبحانی)	اصول فقه
حجة الاسلام والمسلمین قاسمیان	کتاب البیع (امام خمینی) و فقه الدولة الاسلامی	حکومت اسلامی
حجة الاسلام والمسلمین قاسمیان	کتاب وسایل الشیعه	روایت خوانی
حجة الاسلام والمسلمین قاسمیان	کتاب الالهیات علی هدی الكتاب و السنة (آیت الله سبحانی)	کلام
حجة الاسلام والمسلمین قاسمیان	قرآن (تفسیر موضوعی نبوت در قرآن کریم)	کلام قرآنی
جناب آقای واقفی	منطق کاربردی (آقای خندان)	منطق
حجة الاسلام والمسلمین سماوات	صرف ساده	عربی (صرف)

د. معرفی محتوای آموزشی سال تحصیلی 89-88

قرآن

کلاس ترجمه قرآن کریم

طی مهرماه و آبان ماه یک دوره کامل قرآن کریم به همراه ترجمه تحت اللفظی آیات توسط اساتید، تدریس شد.

در برآورد اولیه برای هر روز یک جزء در نظر گرفته شد که با احتساب 5 روز درسی در هر هفته، 6 هفته به طول می انجامید. پس از آن نیز یک هفته برای برگزاری امتحانات تثبیت دور اول قرار داده شده بود. به این ترتیب که هر روز در دو نوبت صبح و عصر، امتحان 6 جزء برگزار شود.

در اجرا با توجه به تفاوت سرعت تدریس اساتید و همچنین عدم یکنواختی جزءهای مختلف قرآن به لحاظ سنگینی لغات و ترجمه، این برنامه طی 7 هفته به پایان رسید. در طول این مدت، آزمون های هفتگی به منظور سنجش طلاب در نظر گرفته شد.

پس از پایان این دوره به منظور تثبیت ترجمه، سه مرحله زیر در نظر گرفته شد:

تثبیت قریب

در طول دو هفته و بلافاصله پس از اتمام دوره ترجمه تطبیقی قرآن، روزانه آزمون های ترجمه از طلاب به عمل آمد، دو جزء صبح و دو جزء عصر. 15 آزمون تثبیت برگزار گردید.

تثبیت بعید

پس از دوره 2 ماهه قرآن یک قسمت (ماده امتحانی) از بعضی آزمون های هفتگی به پرسش از لغات و ترجمه آیات یک جزء از قرآن کریم اختصاص یافت. 7 آزمون هفتگی در دوره آموزش ترجمه قرآن برگزار گردید. پس از آزمونهای تثبیت، در آزمونهای هفتگی تا انتهای سال تحصیلی 88-89 در مجموع 10 جزء قرآن کریم مرور شد. در سال اول 25 آزمون هفتگی برگزار شد. (در برخی آزمونها سوالات مفهومی از آیات مورد پرسش قرار می گرفت و آیه مربوط به یک مطلب خواسته می شد و طلاب در این نوع آزمون مجاز به دیدن قرآن بودند. این نوع پرسش به دلیل دوری از آفت حفظی شدن و مرور صرف لغات و آیات مشکل استخراج شده توسط طلاب در کلاس ترجمه قرآن بود.)

تثبیت بعد

در نظر است در آینده در برخی مقاطع دوره 6 ساله آموزشی آزمون های دوره ای شفاهی و کتبی ترجمه قرآن از طلاب به عمل آید.

اهداف درس ترجمه قرآن

تسلط طلاب بر ترجمه قرآن کریم به عنوان اصلی ترین متن دینی.
افزایش چشم گیر دامنه لغات عربی در ذهن طلاب در طول مدت کوتاه دو ماهه.
تقویت انگیزه طلاب در اثر ارتباط با معارف قرآنی شکل گیری سؤالات متعدد در موضوعات گوناگون در ذهن ایشان.
بهره مندی از برکات و نورانیت قرآن کریم که جز با تسلط ابتدایی بر ترجمه میسر نخواهد شد.
تشویق طلاب به قرائت روزانه قرآن کریم.
آشنایی و انس طلاب با مطالعه مطالب حجیم و تکراری که از ملزومات دروس حوزوی است.

شرح فعالیت های کلاس ترجمه قرآن

در تدریس قرآن کریم طی 7 هفته ابتدایی سال تحصیلی، موارد زیر قابل ذکر است:
قرائت و ترجمه تطبیقی آیات قرآن کریم.
بیان ریشه کلمات مغلق، ترجمه تحت اللفظی و اصطلاحی لغات، ترکیبات و اشراب معانی لغات و ...

دسته‌بندی موضوعی آیات و همچنین اشاره کوتاه به برخی داستان‌های قرآنی، شأن نزول آیات و نکات مختصر تفسیری برای فهم بهتر طلاب.

اشارات کوتاه به نکات صرفی و نحوی برخی کلمات و عبارات.

پاسخ‌گویی به سؤالات طلاب.

نتایج فعالیت‌های کلاس ترجمه قرآن

با توجه به نتایج امتحانات هفتگی، به نظر می‌رسد اهداف این درس در حد قابل قبول محقق شده است. همچنین این درس یکی از جنبه‌های مهم در آموزش ادبیات عرب را پوشش می‌دهد و نتایج آن بر اساس نتایج امتحانات هفتگی قابل بررسی می‌باشد.

در هفته آخر سال تحصیلی 88-89 دوره فشرده‌آشنایی و آموزش «تدبر در قرآن کریم» برگزار شد. در برنامه تابستان 89 این کلاس ادامه یافت و در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می‌گذرد درس تدبر در برنامه قرار دارد. در این کلاس سوره‌های جزء سی ام قرآن کریم با روش تدبر ارائه و بررسی و جمع‌بندی می‌شود. تا کنون غیر از سور نبا، نازعات و عبس بقیه سور جزء سی به تفصیل بحث و بررسی شده است. گروه‌های مباحثه قبل از هر کلاس به مطالعه و مباحثه تفسیر المیزان، بررسی لغات سوره در لغتنامه‌ها و تفکر و بحث و تنظیم نظر تدبری خود درباره سوره مورد نظر می‌پردازند و در ابتدای کلاس یک نفر از یک گروه مباحثه به ارائه سوره می‌پردازد و به سؤالات طلاب پاسخ می‌دهد و در ادامه استاد به جمع‌بندی نظرات و ارائه مباحث خود می‌پردازد. توضیح تفصیلی این درس در گزارش فعالیت سال تحصیلی 89-90 در آینده ارائه خواهد شد.

لغت

کلاس «التحقیق فی کلمات القرآن کریم»

قرآن کریم و زبان عربی با یکدیگر پیوند خورده‌اند. با توجه به پیچیدگی‌ها، گستردگی و عمق زبان عربی، درک مفاهیم آیات جز با توجه به معنای حقیقی لغات آن میسر نیست. از این رو رجوع مستمر به کتب لغت از ملزومات تدقیق در قرآن کریم است. به این منظور کتاب «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم» اثر محقق بزرگ «علامه سید حسن مصطفوی» جهت تدریس به طلاب در نظر گرفته شد. این مجموعه 14 جلدی، مشتمل بر تمامی ریشه‌های لغات قرآن کریم به همراه نظرات کتب لغت معتبر در مورد آن‌ها، نظر اجتهادی مؤلف گران‌قدر در مورد معنی ریشه و همچنین نمونه آیات مشتمل بر لغات با کاربردهای متفاوت از ریشه مورد بحث می‌باشد.

پیش از آغاز سال تحصیلی، دوره کامل این کتاب توسط تیم کارشناسی مورد بررسی و تلخیص قرار گرفت. در این تلخیص برای هر ریشه لغت، تنها نظر اجتهادی مؤلف گران‌قدر و نمونه آیات در نظر گرفته شد.

همچنین برای تمامی طلاب رایانه همراه شخصی تدارک دیده شد و نرم افزارهای «جامع التفاسیر»، «جامع الاحادیث» و «گنجینه روایات»، از محصولات ارزشمند «مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی»، در اختیار ایشان قرار گرفت. در کلاس این درس طلاب فایل های متنی خلاصه کتاب را در اختیار داشتند و به کمک نرم افزار «جامع التفاسیر» در کلمات قرآن کریم جستجو می کردند.

در مهرماه، جلد اول کتاب، شامل حروف الف و باء تدریس شد. به گونه ای که طلاب علاوه بر آشنایی با این کتاب ارزشمند و درک معانی ریشه لغات و ارتباط لغات مترادف و متناظر با یکدیگر، برای اولین بار با متن عربی بدون اعراب نیز مأنوس شدند.

اهداف درس التحقیق

آشنایی اولیه طلاب با فقه اللغه

حساس شدن طلاب نسبت به ریشه لغات و معانی دقیق آن

آشنایی طلاب با کاربردهای متفاوت لغات هم ریشه در زبان عربی و ارتباط معنایی میان آنها

آشنایی طلاب با ارتباط لغات مترادف و متناظر و تفاوت های لطیف میان آنها

آشنایی طلاب با کتب لغت و نحوه استخراج معانی ریشه لغات از آنها

شرح فعالیت های کلاس التحقیق

برای هر یک از ریشه لغات در جلسه روند زیر طی می شد:

قرائت و ترجمه متن اجتهادی مؤلف کتاب در رابطه با معنی ریشه مورد نظر

رجوع به قرآن و مشاهده نمونه آیات مشتمل بر لغات با کاربردهای متفاوت از ریشه مورد بحث

تشریح معنی کاربردهای متفاوت هر ریشه و ارتباط معنایی میان آنها

همچنین یک بخش از هر آزمون هفتگی دوره 2 ماهه ترجمه قرآن به پرسش از محتوای ارائه شده در کلاس التحقیق اختصاص داده شد.

نتایج کلاس التحقیق

نتایج این بخش از طرح بسیار موفقیت آمیز بوده است. به گونه ای که پس از طی این مرحله یک ماهه و اتمام جلد اول، مابقی مجلدات تلخیص شده به صورت یک پروژه پژوهشی توسط طلاب ارتقاء پیدا کرد که در بخش فعالیت های پژوهشی تشریح شده است.

همچنین این درس یکی از جنبه های مهم در آموزش ادبیات عرب را پوشش می دهد و نتایج آن بر اساس نتایج امتحانات هفتگی قابل بررسی می باشد.

کلاس فقه تفریعی (عبادات، معاملات، احکام)

برنامه درسی فقه در سه سطح فقه تفریعی (غیر استدلالی)، نیمه استدلالی و استدلالی تنظیم شده است. از آنجا که بخش عمده‌ای از مراجعات به طلاب از سوی جامعه برای پاسخ‌گویی به سوالات شرعی‌ست، در سال اول اهداف زیر دنبال شد:

مرور ابواب مختلف فقهی و تسلط نسبی بر کل ابواب

یادگیری مسائل فقهی

افزایش قدرت مراجعه و جستجوی احکام در رساله‌های مراجع و آشنایی با مسائل اختلافی

به این منظور کتاب «تحریر تحریر الوسیله» اثر «آیت‌الله مشکینی» در نظر گرفته شده است. اختصار و متن عربی ساده و روان، از نقاط قوت این کتاب برای درس فقه در سال اول است. این کتاب به سه بخش عبادات، معاملات و حدود تقسیم شد که به صورت موازی توسط سه نفر از اساتید در سه روز مجزا تدریس شد.

علاوه بر آن، طلاب کتاب «آموزش فقه» اثر «حجة الاسلام و المسلمین فلاح‌زاده» را موازی با پیشرفت درس فقه به صورت فردی مطالعه کردند که در آزمون‌های هفتگی مورد ارزیابی قرار گرفت و توضیح سرفصلهای امتحانی فقه در آزمون‌های هفتگی در «گزارش آماری فعالیتهای طلاب» قابل مشاهده است.

در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می‌گذرد درس فقه نیمه استدلالی ارائه شده است. در این کلاس بخش عبادات از کتاب «دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» اثر «شیخ باقر ایروانی» توسط استادی که در سال اول تحصیلی، بخش عبادات کتاب «تحریر تحریر الوسیله» را ارائه کرده بودند، تدریس می‌شود. این کتاب ادبیاتی استدلالی دارد و می‌توان از آن به عنوان تمرینی برای درس «اصول فقه» نیز بهره جست. توضیح تفصیلی این درس در گزارش فعالیت سال تحصیلی 89-90 در آینده ارائه خواهد شد.

4. اصول فقه

کلاس اصول فقه

برای این درس در سال اول طرح، دوره‌ای مختصر بر اساس کتاب «الموجز فی اصول الفقه» اثر «آیت‌الله سبحانی» در نظر گرفته شد. اختصار مفید و متن عربی ساده و روان و البته دقیق از نقاط قوت این کتاب برای طلاب سال اول بود.

این درس در ابتدا تنها یک روز در هفته تدریس می‌شد اما پس از گذشت 4 ماه و آشنایی طلاب با روند و جایگاه هر مبحث از مباحث اصولی، سر فصل «اصول عملیه» به صورت موازی با سیر پیشین به برنامه درسی افزوده شد و در انتهای سال تحصیلی

89-88 کتاب به پایان رسید. توضیح سرفصلهای امتحانی اصول فقه در آزمونهای هفتگی در «گزارش آماری فعالیتهای طلاب» قابل مشاهده است.

در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می گذرد برای درس اصول فقه کتاب «دروس فی علم الاصول . الحلقة الثانية» اثر «شهید آیت الله سید محمدباقر صدر» در نظر گرفته شد و تدریس می شود. با توجه به تجربه عینی تدریس کتاب الموجز برای مخاطبان ورودی اول و سابقه تدریس کتاب اصول علامه مظفر و کتاب کفایه توسط طراح برنامه و بررسیهای گسترده، تدریس دوره حلقات شهید صدر برای آموزش در دوره سطح مناسبتر تشخیص داده شد که شرح مفصل دیدگاه و رویکرد حوزه مشکوة در زمینه درس اصول فقه در گزارش سال تحصیلی 90-89 ارائه خواهد شد.

در طرح مشکوة تلاش بر آن است که این درس از جایگاه حقیقی خود به عنوان یک علم «آلی» خارج نشود. در این دوره تأکید زیادی بر حل تمارین اصولیست که در تسلط طلاب بر مفاهیم این علم و توانمندی ایشان در به کارگیری آن بسیار مفید خواهد بود. به این منظور جمعی از اساتید و فضایی حوزههای علمیه جهت آماده سازی مجموعه ای از تمارین اصولی همت گماشته اند. حل این تمارین در کلاس درس و با حضور استاد در آینده در نظر گرفته شده است.

5. روایت

کلاس روایت خوانی

یکی از انتقادات جدی کارشناسان به برنامه درسی حوزههای علمیه و رشتههای دانشگاهی علوم حدیث، عدم ارتباط مستقیم با متون رواییست.

این مهم از ابتدا در برنامه ریزی آموزشی و پژوهشی مدرسه علمیه مشکوة مدنظر قرار گرفته و در این راستا یکی از محتواهای ثابت در برنامه درسی و ضمن دروس و پروژه های مختلف طلاب، قرائت و تطبیق متون روایی می باشد.

از میان اهداف این درس می توان به آشنایی طلاب با منابع روایی و ادبیات روایات و سندها و برخورد مقدماتی با روایات متعدد در ابواب مختلف اعم از اعتقادی، اخلاقی و فقهی اشاره نمود. علاوه بر آنچه گفته شد در زمینه آموزش عربی، برخورد با متون روایی بسیار مفید خواهد بود.

در سال اول تحصیلی کل روایات «ابواب مقدمة العبادات» و سپس 24 باب از ابتدای «ابواب جهاد النفس و ما یناسبه» از «کتاب وسائل الشیعه» در کلاس روایت خوانی و همچنین روایات باب جهاد به مناسبت در کلاس حکومت اسلامی تدریس شد.

همچنین در مقاطع مختلف سال تحصیلی و برنامه تابستانی سال 89 روایت خوانی به صورت پروژه از طلاب خواسته شد. بدین صورت که در ابتدای سال تحصیلی بخش «کتاب الامامة» از کتاب «بحار الانوار» و در ماههای بعد، ادامه ابواب جهاد با نفس از کتاب وسائل و در پروژه ای دیگر تمام روایات «ابواب کتاب العشرة» از کتاب وسائل بین طلاب تقسیم شد و هر طلبه پس از خواندن و بررسی روایات مختص به خود روایات را همراه ترجمه و توضیح مختصر، قرائت و ضبط می کرد و همراه فایل متنی

لغات مشکل استخراج شده از روایات (با ریشه لغت و معنی) و نمونه سوال طراحی شده از روایات، ارائه می کرد. (البته پروژه کتاب الامامه بدون ضبط فایل صوتی بود) این مجموعه ها بق برنامه زمانبندی (در هفته های پژوهش در سال تحصیلی) در اختیار سایر طلاب قرار می گرفت و پس از استماع فایلها و مطالعه لغات از ایشان آزمون به عمل می آمد.

توضیح مفصل پروژه ها در بخش فعالیتهای پژوهشی خواهد آمد و همچنین گزارش آماری تعداد روایات خوانده شده و ساعات صرف شده در «گزارش آماری فعالیتهای» قابل مشاهده است.

در 2 ماه آغازین سال تحصیلی 89-90 در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می گذرد برخی ساعات درسی اساتید به تدریس «نهج البلاغه» اختصاص داده شد. در این کلاسها چند خطبه و نامه و تمام کلمات قصار نهج البلاغه توسط بعضی اساتید خوانده و توضیح داده شد و از آن آزمون به عمل آمد.

همچنین کلاس «فقه روایی» در برنامه سال دوم تحصیلی گنجانده شده که استاد درس روایات ابواب «کتاب الصیام» از کتاب وسائل الشیعه را تدریس می نماید. (استاد اسناد و روایات باب را می خواند و به نکات عربی، رجالی، فقهی آن به اختصار اشاره می نماید و در انتها روایات باب را جمع بندی می نماید).

توضیح تفصیلی این دروس در گزارش فعالیت سال تحصیلی 89-90 در آینده ارائه خواهد شد.

همچنین قرائت و تطبیق روایات تاریخی به عنوان یکی از مؤلفه های درسی مشترک میان «روایت» و «تاریخ اسلام» در دست مطالعه و بررسی قرار دارد. (روایات تاریخی بحار الانوار در ابواب تاریخ زندگی معصومین (ع))

6. منطق

کلاس منطق کاربردی

برای این درس کتاب «منطق کاربردی» اثر جناب آقای «خندان» در نظر گرفته شد که تنها منبع درسی فارسی در برنامه سال اول بود. در این کتاب ضمن معرفی انواع تفکر در حوزه تصورات و تصدیقات و تبیین اقسام استدلالات، تأکید ویژه ای بر شناخت مغالطات صورت گرفته است.

مطالب کتاب تا سر مغالطات همراه با حل تمرین در انتهای سال تحصیلی به اتمام رسید و مبحث مغالطات در برنامه تابستانی تدریس شد. البته برخی مباحث در حوزه تصورات و تصدیقات که از مقدمات مباحث فلسفی هستند، در سالهای آتی در کنار ارائه درس فلسفه به صورت جانبی ارائه خواهد شد.

در طرح مشکوة تلاش بر آن است تا درس منطق نیز مانند اصول فقه از جایگاه حقیقی خود به عنوان یک علم «آلی» خارج نشود.

در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می گذرد یکساعت در س منطق در نظر گرفته شده که مطالب تکمیلی از برخی کتب منطق متقدمین و متأخرین جهت پوشش کاستی ها تدریس می شود توضیح تفصیلی این درس در گزارش فعالیت سال تحصیلی 89-90 در آینده ارائه خواهد شد.

7. تاریخ اسلام

تاریخ اسلام از جمله عناوینی است که در حوزه‌های علمیه مغفول مانده است.

در این زمینه پس از مشورت با «حجة الاسلام و المسلمین جاودان»، جلد اول از کتاب «الصحيح من سيرة النبي الاعظم (ص)» اثر «علامة السيد جعفر مرتضى العاملي» انتخاب شد.

با توجه به محدودیت زمان بندی کلاس‌ها، متن «الباب الأول: تدوین التاريخ بين الدوافع والأهداف» که تقریباً نیمی از جلد اول کتاب را به خود اختصاص داده است توسط «حجة الاسلام و المسلمین قاسمیان» قرائت و تطبیق شد و سپس صدای ضبط شده ایشان - که بالغ بر 14 ساعت شد - به همراه متن کتاب در اختیار طلاب قرار گرفت تا در طول تعطیلات نوروزی استماع شود. این بخش از کتاب پس از تعطیلات مورد ارزیابی قرار گرفت. همچنین به منظور جمع بندی مباحث جلسه‌ای با حضور «حجة الاسلام و المسلمین جاودان» برگزار شد و طلاب سؤالات خود را در زمینه روش‌های تحقیق و تحلیل تاریخ و همچنین استنادات کتاب مذکور مطرح کردند.

لازم به ذکر است که کلیه ارجاعات کتاب «الصحيح من سيرة النبي الاعظم (ص)» به منابع اصلی در بخش‌های مطالعه شده، به کمک نرم‌افزارهای «نور السيرة» و «المعجم»¹ توسط طلاب مورد بررسی قرار گرفت.

در سال دوم تحصیلی طلاب ورودی اول مشکوة که چند ماهی از شروع آن می‌گذرد درس «تاریخ و سیره معصومین (ع)» در نظر گرفته شد و استاد درس با رویکردی تحلیلی به تبیین حرکات و هدایت اجتماعی و سیاسی پیامبر اکرم (ص) و ائمه طاهرین (ع) می‌پردازد.

همچنین درسی به نام رجال با محتوای علوم حدیثی و مباحث سندشناسی روایات در نظر گرفته شده است که در ساعاتی از این کلاس مباحث تاریخ حدیث در زمان معصومین (ع) بیان می‌شود و اشارات و ارجاعات متعددی به منابع گوناگون تاریخ اسلام، تاریخ حدیث و روایات ائمه (ع) برای مطالعه طلاب ارائه می‌شود. همچنین مباحث آشنایی با اسناد و جستجو، بررسی و بازسازی اسناد با استفاده از نرم‌افزارهای حدیثی و رجالی مؤسسه نور تدریس می‌شود و طلاب به حل تمرینهای متعدد سندی می‌پردازند.

توضیح تفصیلی این درس در گزارش فعالیت سال تحصیلی 90-89 در آینده ارائه خواهد شد.

8. حکومت اسلامی

با توجه به ضرورت‌های روز کشور، این درس در برنامه مدرسه علمیه مشکوة گنجانده شد. علاوه بر آن چنین درسی بستری مناسب برای بررسی چگونگی ارائه دروس پایه از قبیل تفسیر قرآن، علوم عقلی و کلامی، فقه استدلالی، درایة الحدیث و ... ایجاد می‌کند.

¹ تهیه شده توسط مدرسه حضرت آیت‌الله گلپایگانی

در این درس ابتدا مبانی تصویری حکومت اسلامی بر اساس قرآن و روایات به صورت مختصر ارائه و سپس باب «ضرورت الحکومة الإسلامية» از کتاب «کتاب البیع للامام الخميني (س)» به عنوان یک متن درس خارج فقه - که نیاز چندانی به آشنایی طلاب با قواعد اصولی ندارد و بیشتر بر استظهارات ادله تأکید می‌کند - تدریس شد که نتایج آن موفق ارزیابی می‌شود. پس از این مرحله که می‌توان عنوان «ادله نقلی ولایت فقیه» را بر آن اطلاق نمود، در مرحله بعدی ادله عقلی و تلفیقی در زمینه حکومت اسلامی و ولایت فقیه تدریس شد. به این منظور بخش‌هایی از کتاب 4 جلدی «الدراسات فی ولایة الفقیه و فقه الدولة الاسلامی» تدریس شد و علاوه بر آن نظرات فقهی سایر فقهای تشیع مانند «آیت‌الله خویی» نیز ارائه گردید.

9. کلام

برای این درس بخش نبوت از کتاب 4 جلدی «الالهیات علی هدی الکتاب و السنة» به قلم «آیت‌الله سبحانی» در نظر گرفته شد. با توجه به ثقل مباحث عقلی و فلسفی در سرفصل «توحید»، این بخش به انتهای درس کلام منتقل شده و مطلع درس کلام سرفصل «نبوت» خواهد بود.

همچنین با توجه به آنکه، آنچه تحت عنوان «کلام جدید» شناخته می‌شود ماهیتی مستقل از سایر مباحث علم کلام ندارد و صرفاً شبهاتی است که اخیراً در حوزه این علم مطرح شده، بررسی متون جدید کلامی و پاسخ به شبهات جدید در این زمینه نیز در همین درس مدنظر خواهد بود. گرچه شاید بتوان ادعا نمود که شبهات کلام جدید نیز ماهیتاً قدمتی به عمر علم کلام دارند و صرفاً با ادبیاتی جدید مطرح می‌شوند.

در آموزش کلام، تأکید ویژه‌ای بر «کلام قرآنی» وجود دارد، از این رو موازی با ارائه مبحث نبوت از کتاب «الالهیات علی هدی الکتاب و السنة»، در کلاس جداگانه ای مباحث تفسیری با موضوع نبوت در قرآن توسط مدرس کتاب الهیات تدریس شد.

10. ادبیات عرب

در نظام فعلی آموزش در حوزه‌های علمیه، رویکرد اصلی در ادبیات عرب، آموزش صرف و نحو است. به گونه‌ای که طلاب در سال‌های آغازین تحصیل تنها با قواعد صرف و نحو و متون ادبی پیچیده سروکار دارند و کمتر به نصوص دینی توجه می‌شود. حجم سنگین قواعد زبان عربی و عدم تنوع و جذابیت دروس در آغاز دوران طلبگی، موجبات تضعیف انگیزه طلاب را فراهم می‌آورد.

از آنجا که درس ادبیات عرب، جزء دروس ابزاری محسوب می‌شود، باید متناسب با کاربرد آن در سایر شاخه‌های علوم دینی مورد بررسی و بازنگری قرار گیرد.

از سوی دیگر کارشناسان در مورد آموزش زبان، به جای فراگیری قواعد ادبی همواره بر ارتباط با متون تأکید می‌کنند. گرچه آنچه گفته شد هرگز لزوم فراگیری صحیح صرف و نحو برای طلاب را نفی نمی‌کند، اما به نظر می‌رسد باید در رویکرد به این آموزش و روش‌های آن تجدیدنظر نمود.

در این زمینه ارتباط مستمر و مستقیم طلاب با متون عربی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. متون تمامی دروس غیر از منطق، عربی انتخاب شده است و می‌توان ادعا نمود که سایر دروس مؤلفه‌ای مؤثر در راستای آموزش عربی طلاب دارند. در راستای آنچه گفته شد می‌توان به متون زیر اشاره نمود:

قرآن کریم و روایات در ابواب مختلف، که ادبیات و محدوده لغات متفاوتی دارند. کتب فقهی که به زبان عربی نگاشته شده‌اند - مانند «تحریر تحریر الوسیله»، «کتاب البیع للامام الخمینی» و «الدراسات فی ولایة الفقیه و فقه الدولة الاسلامی».

کتب دیگر درسی مانند «الموجز فی اصول الفقه» و «الالهیات علی هدی الکتاب و السنة» که هر دو به قلم شیوای «آیت‌الله سبحانی» نگاشته شده‌اند.

کتاب «الصحیح من سیرة النبی الاعظم (ص)» اثر «علامة السيد جعفر مرتضى العاملي» به عنوان نمونه‌ای از متون روز جهان اسلام که به قلم یکی از علمای عرب زبان به رشته تحریر در آمده است.

آموزش ادبیات عرب برای طلاب علوم دینی را می‌توان در 7 زمینه درسی و آموزشی مورد بررسی قرار داد که در ادامه به آن می‌پردازیم.

تسلط بر ترجمه، تجزیه و ترکیب قرآن کریم

افزایش تسلط طلاب به ترجمه قرآن کریم به عنوان اصلی‌ترین متن دین و نیز گسترش دامنه لغات و ترکیبات قرآنی طلاب از مهم‌ترین اهداف این بخش از ادبیات عرب می‌باشد. این مهم در کلاس ترجمه قرآن کریم پی‌گیری شد که شرح آن در ابتدای معرفی دروس بیان گردید. در این کلاس علاوه بر ترجمه تطبیقی، ریشه کلمات مغلق، ترجمه تحت‌اللفظی و اصطلاحی لغات، ترکیبات و اشراب معانی لغات و ... بیان شد.

تسلط بر ترجمه، تجزیه و ترکیب متون روایی

غیر از روایت خوانی در کلاس توسط استاد، آموزش اصلی در این شاخه با شیوه ای نوین و با محوریت پژوهش صورت پذیرفت. از آنجایی که دامنه و حیطه روایات بسیار گسترده است در این خصوص بر خلاف بخش قرآن که به طور کامل تمام نص قرآن تطبیق داده می‌شود، لازم بود تا نصوص روایی را از طریق نمونه برداری بررسی شود. لذا با غور در کتب روایی چند دسته متن به ترتیب از آسان به سخت در نظر گرفته شد.

این شاخه از آموزش عربی در کلاسهای روایت خوانی وسائل الشیعه، حکومت اسلامی و پژوهش‌های کتاب‌الامامه از کتاب بحار الانوار (جلد 23 و 24) و ابواب جهاد با نفس و کتاب العشره از کتاب وسائل در سال اول تحصیلی پی‌گیری شد که شرح آن گذشت و در سال دوم که چندماهه‌ای از آن می‌گذرد در دروس فقه روایی و رجال پی‌گیری می‌شود.

مهارت در به‌کارگیری لغت‌نامه‌های زبان عربی

مسلم است که درک مفاهیم آیات و روایات، یافتن روح معنا و تدبر در آن با توجه به پیچیدگی و عمق زبان عرب و گستردگی دامنه لغات و ترکیبات آن مستلزم رجوع پی در پی و بهره‌مندی از کتب ارزشمند لغوی است. لذا یادگیری نحوه رجوع به لغت‌نامه‌ها و حساس شدن نسبت به روح معنای لغات و ارتباط میان کلمات از یک خانواده تا رسیدن به مرحله فقه اللغة از اصلی‌ترین اهداف این بخش می‌باشد.

در راستای رسیدن به این مهم از میان کتب لغت، کتاب «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم» اثر محقق بزرگ «علامه سید حسن مصطفوی» جهت تدریس به طلاب در نظر گرفته شد که شرح آن در ابتدای معرفی دروس گذشت.

فهم درست متون جدید جهان اسلام

توانایی فهم و درک نصوص جهان اسلام از ضروریات طلبگی است، چراکه لازمه هرگونه تحقیق در علوم و معارف دینی، مراجعه و تحقیق و تفحص در این متون و استمداد از کتب مرجع می‌باشد. لذا طلبه باید از ابتدا با این سبک از مطالعه آشنا و جسارت رویارویی با این متون در او تقویت گردد.

در این زمینه کتاب «الصحیح من سیرة النبی الاعظم» انتخاب شد که شرح آن در بخش تاریخ اسلام معرفی دروس گذشت.

صرف، نحو و بلاغت

در مدرسه علمیه مشکوة طلبه‌ها، با حداقل مدرک دیپلم و مسلط بر مباحث دروس عربی مرسوم در آموزش و پرورش گزینش شدند.

سیاست کلی در مورد این سرفصل انجام تمارین زیاد و درگیر شدن طلبه با کاربرد کلیه اصول و قواعد در تمارین است. در خصوص صرف، در سال اول بخش فعل و قسمتی از مبحث اسم از کتاب «صرف ساده» به همراه حل تمرین تدریس گردید. پس از کلاس صرف در برنامه تابستان، در سال دوم تحصیلی که چندماهی از آن می‌گذرد کلاس نحو در برنامه قرار دارد که ضمن مرور مباحث صرفی مباحث نحو به صورتی استدلالی و اجتهادی به بیانی مفصل و دقیق همراه مثالهای متعدد قرآنی و روایی توسط استاد عربی ارائه می‌گردد. در ذیل این کلاس استاد عربی، کل قرآن و نهج البلاغه را در میان گروههای مباحثه تقسیم نموده و هر هفته طلاب در گروه مباحثه خود به پیدا کردن شاهد مثال قواعد عربی از قرآن و نهج البلاغه بنابر خواسته استاد و حل تمرینات ارائه شده می‌پردازند.

استماع، تکلم و تحریر

در زمینه استماع متن کتاب تاریخ‌الاسلام نوشته سید منذر حکیم به سفارش مدرسه مشکوة توسط یک عرب زبان فصیح قرائت شده است که اولین گام از این سرفصل است. این برنامه و همچنین استماع متون صوتی کتب عربی دیگری که در آینده در سرفصل دروس دوره قرار می‌گیرند، از مفاد اجرایی این بخش است.

در مورد مفاد اجرایی دو بخش تکلم به زبان عربی و تحریر، هنوز برنامه منسجمی وجود ندارد، چرا که ورود به این مباحث مقدماتی را می‌طلبد که در سرفصل‌های قبل به پی‌گیری می‌شود.

کمیته عربی

در ادامه لازم به ذکر است با توجه به ضعف نسبی برخی از طلاب، کلاس‌هایی به صورت فوق‌العاده توسط برخی دیگر از طلاب که تسلط بیشتری بر مباحث دارند برگزار شد. همچنین با عنایت به اهمیت بحث «اعلال»، کارگاه‌هایی برای حل تمرینات متعدد در این زمینه تشکیل گردید.

همچنین گروهی متشکل از برخی از طلاب علاقمند با هدف طراحی و اجرای سیر آموزش عربی برای طلاب در مدرسه تشکیل شد. اهم فعالیت‌های این گروه عبارتست از:

برنامه‌ریزی تثبیت بعید ترجمه قرآن کریم

تهیه تمرینات مختلف صرف و اعلال از آیات قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع)

پخش برنامه‌های تلویزیونی عربی به منظور تقویت توان استماع عربی طلاب، نظیر سخنرانی‌های «سید حسن نصرالله»، «سید کمال الحیدری» ضبط شده از شبکه العالم و ...

تهیه گزیده افعال متداول عربی، مشخص نمودن لازم و متعدی بودن و اوزان ماضی و مضارع این افعال.

از همه مهم‌تر، به‌کارگیری روش‌های کارآمد و نوین جهت حفظ و تثبیت ریشه و معانی لغات عربی به کار رفته در متون سایر دروس با استفاده از یکی نرم‌افزارهای رایانه‌ای کارآمد در این زمینه². به این صورت که لغات درسی جدید در هر هفته استخراج و در قالب نرم‌افزار رایانه‌ای مذکور در اختیار طلاب قرار داده می‌شد و سپس در امتحانات هفتگی مدرسه مورد ارزیابی قرار می‌گرفت. در پایان سال اول تحصیلی نیز مجموع این لغات در یک فایل جهت مرور طلاب ارائه شد.

ه. گزارش فعالیت‌های پژوهشی

یکی از کاستی‌های نظام فعلی آموزش در حوزه‌های علمیه، عدم توجه به پژوهش در جریان تحصیل طلاب است. طلاب معمولاً پس از پایان دروس سطح با امر پژوهش بیگانه‌اند و حتی جلسات درس خارج نیز کارکرد واقعی خود را به استماع استدالات و نتایج پژوهش استاد تقلیل داده است.

در فعالیت‌های پژوهشی طلاب، بیش از آنکه نتایج پژوهش واجد اهمیت باشد، آموزش طلاب مورد توجه است. گرچه می‌توانیم با هدایت صحیح جریان پژوهش، به نتایج مفید و مؤثری دست یابیم.

یکی از سیاست‌های محوری در طرح مشکوه، پیگیری بخشی عمده‌ای از اهداف آموزشی در قالب طرح‌های پژوهشی توسط طلاب است. به عبارت بهتر، طلاب بخش عمده‌ای از دانش خود را در خلال فعالیت‌های پژوهشی کسب می‌کنند.

² Memory Lifter

بنابراین اساتید باید قسمتی از وقت خود را به طراحی هدفمند طرح‌های پژوهشی، توجیه طلاب نسبت به این طرح‌ها، نظارت بر فعالیت‌های ایشان و در نهایت ارزیابی نتایج اختصاص دهند.

در این شیوه آموزشی از یک سو طلاب در امر آموزش محوریت دارند که این مسئله در یادگیری بهتر بسیار مؤثر است. از سوی دیگر خودباوری طلاب نسبت به توانمندی‌های فردی و جمعی‌شان و همچنین جسارت ورود به حوزه‌های پژوهشی تقویت می‌شود.

1. پژوهش کتاب‌الامامه (بحارالانوار)

2. پژوهش ابواب جهاد با نفس (وسایل الشیعه)

3. پژوهش کتاب العشرة (وسایل الشیعه)

جلد 23 و 24 مجموعه ارزشمند «بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار»، به روایات با موضوع شأن و جایگاه امامت اختصاص دارد و از آن به کتاب‌الامامه یاد می‌شود. این روایات گرچه متضمن معارفی بلند و پیچیده هستند، اما از جهت لغات و ترکیبات ادبی، ساده و روان بوده و برای طلاب مبتدی مناسب به نظر می‌رسند.

لذا این بخش از روایات برای اولین طرح پژوهشی روایی طلاب برگزیده شد.

اهداف پروژه کتاب‌الامامه

اهداف این طرح پژوهشی را می‌توان چنین برشمرد:

آشنایی طلاب با متون روایی و کتب حدیث

فهم تفاوت‌های قرآن و حدیث و درک لزوم و اهمیت مراجعه به روایات

کسب مهارت در جستجوی لغات و فهم روایات

کسب معرفت روزافزون نسبت به مفاهیم نهفته در روایات

ایجاد سؤالات متعدد و متنوع در ذهن طلاب و تقویت انگیزه تحصیلی در ایشان

شرح فعالیت پژوهش کتاب‌الامامه

در این طرح پژوهشی از دو جلد مذکور برای هر یک از طلاب 15 صفحه اختصاص داده شد.

ایشان می‌بایست مراحل زیر را طی می‌نمودند:

مطالعه متن روایات و ترجمه آن با استفاده از نرم‌افزار «گنجینه روایات» و تطبیق متن و ترجمه

تفکیک متن روایات از بیانات مؤلف گرانقدر

شناسایی لغات نامأنوس و استخراج مفهوم آن‌ها از کتب لغت عربی

درج لغات مذکور به همراه مفهوم استخراج شده در جدولی ذیل هر روایت

طلاب نتایج فعالیت خود را در قالب یک فایل متنی ارائه می‌کنند تا مورد ارزیابی قرار گیرد.

علاوه بر آن از ایشان انتظار می‌رفت بتوانند پس از حذف اعراب، کل متن صفحات مربوط به خود را قرائت و ترجمه نمایند. این ارزیابی شفاهی توسط یکی از اساتید طی دو هفته صورت گرفت.

همچنین نتایج فعالیت هر یک از طلاب در اختیار سایرین قرار داده می‌شود تا بتوانند از آن بهره لازم را کسب نمایند.

همانطور که در بخش معرفی درس روایت خوانی اشاره شد در ادامه سال اول تحصیلی روایات «ابواب جهاد النفس و ما یناسبه» از و «کتاب العشرة» از «کتاب وسائل الشیعه» به صورت پروژه به همان شیوه کتاب الامامه تعریف شد و علاوه بر فایل متنی از طلاب خواسته شد روایات را بخوانند و در قالب فایل صوتی تحویل دهند.

نتایج پروژه های کتاب الامامه، جهاد با نفس و کتاب العشرة

نتایج این فعالیت پژوهشی طلاب که در قالب فایل‌های متنی و صوتی قابل ارائه است، نشان می‌دهد که اهداف آن در سطحی قابل قبول محقق شده است. همچنین نتایج آزمونهای روایت خوانی گویای میزان تسلط طلاب بر محتوای روایات است. 6 آزمون روایت برگزار شد که شرح آن در بخش گزارش امتحانات از گزارش آماری فعالیتها قابل مشاهده است.

4. پژوهش کتاب «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم»

همان‌گونه که پیش از این اشاره شد، پس از تکمیل تدریس جلد اول از کتاب نفیس «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم»، 13 جلد باقی‌مانده در قالب طرحی پژوهشی به طلاب واگذار شد. به این ترتیب برای هر یک از طلاب 90 صفحه از کتاب اختصاص داده شد.

اهداف پروژه التحقیق

ضمن تدریس جلد اول، طلاب با ادبیات و اسلوب این کتاب نفیس آشنا شده‌اند. به همین دلیل برای ترغیب و تشویق بیشتر طلاب برای رجوع به آن در مواقع مورد نیاز، چنین طرحی مفید به نظر می‌رسد.

علاوه بر اهدافی که در تدریس جلد اول این کتاب ذکر شد، اهداف دیگر این طرح را می‌توان در موارد زیر خلاصه نمود:

ایجاد خودباوری و جسارت در طلاب نسبت به طرح‌های پژوهشی

انس بیشتر طلاب با متون عربی

ارتقای مجموعه خلاصه شده کتاب نفیس «التحقیق فی کلمات القرآن الکریم»

شرح فعالیت‌های پروژه التحقیق

پس از اعلام صفحات مربوط به هر یک از طلاب، ایشان می‌بایست مراحل زیر را طی نمایند:

استخراج متن کتاب از نرم‌افزارهای موجود

حذف نظرات سایر کتب لغت غیر از نظرات اجتهادی مؤلف گران‌قدر

خلاصه کردن نظرات اجتهادی مؤلف

ذکر نمونه واحد آیات از کاربردهای متفاوت لغات هم‌ریشه در زبان عربی

خلاصه نمودن نظرات اجتهادی مؤلف در تبیین مفهوم هر یک از آیات نمونه

طلاب نتایج فعالیت خود را در قالب یک فایل متنی ارائه نمودند.

نتایج پروژه تحقیق

چنین طرح‌های پژوهشی باعث می‌شود که طلاب در مواجهه با متون عربی، ترس و تردیدی نداشته باشند. علاوه بر آنکه تشویق و ترغیب ایشان به فعالیت‌های پژوهشی بدون دخالت مستقیم اساتید، از دیگر برکات آن به‌شمار می‌رود. همچنین می‌توان از نتایج فعالیت‌های پژوهشی طلاب برای سایرین بهره جست.

و. معرفی فعالیتهای جانبی (فوق برنامه)

1. هیأت «متوسلین به حضرت قاسم بن الحسن (ع)»

جمعی از طلاب مدرسه هیأتی مذهبی با عنوان «متوسلین به حضرت قاسم بن الحسن (ع)» تأسیس نمودند.

برنامه‌های این هیأت در سال اول به شرح زیر بود:

برگزاری مراسم سخنرانی و عزاداری به صورت هفتگی در روزهای دوشنبه

برگزاری مراسم سخنرانی و عزاداری مختصر بین نماز ظهر و عصر در روزهای چهارشنبه

برگزاری مراسم سخنرانی و عزاداری دهه اول محرم

برگزاری مراسم سخنرانی و عزاداری مختصر در دهه آخر صفر بین نماز ظهر و عصر

- دعوت از اساتید و علماء - از جمله حجج اسلام و المسلمین جاودان، پناهیان، ضرابی و علوی - برای حضور در جمع طلاب و

سخنرانی

گزارش برنامه هیأت در سال دوم تحصیلی در خبرهای سایت قابل مشاهده است.

2. ورزش و تفریح روزانه و کوهنوردی هفتگی

برنامه ورزش و تفریح در برنامه روزانه گنجانده شده بود و طلاب به فوتبال، تنیس روی میز، بدمینتون و ... می پرداختند.

ز. شورای طلاب

به منظور افزایش مشارکت طلاب در اداره امور داخلی مدرسه و برقراری ارتباط مستمر و منظم میان ایشان و مدیریت، با برگزاری

انتخابات داخلی 5 نفر از طلاب به عنوان اعضای «شورای طلاب» برگزید شدند.

در سال اول تحصیلی، این شورا به طور متوسط هر هفته یک جلسه داخلی و هر دو هفته یک جلسه با مدیریت مدرسه برگزار

نمود.

اهمّ فعالیت‌های شورای طلاب مدرسه بدین شرح بود:

برگزاری جلسه نظرخواهی و دریافت نظرات کتبی طلاب در مورد مسائل مختلف مدرسه
 پالایش و طبقه‌بندی نظرات طلاب در پنج دسته: امور آموزشی - امور مرتبط با تغذیه و بهداشت - امور صنفی - امور معنوی
 (کلاس اخلاق، دیدار با علماء، برگزاری جلسات هیأت و...) - فوق برنامه (اردو، کارگاه‌های آموزشی، ورزش و ...)
 تکمیل و اولویت‌بندی پیشنهادات و ارائه به مدیریت حوزه

در تابستان سال 1389 با شناخت بیشتر طلاب، کارگروه‌هایی با عضویت طلاب شکل گرفت که به صورت تخصصی تر به
 بررسی امور می پردازند و جمع بندی نظرات خود را به مسئولان مدرسه ارائه می دهند. این گروهها عبارتند از

1. کمیته آموزش

2. کمیته عربی

3. کمیته تنظیم نرم افزاری، نموداری دروس اصول فقه و عربی

4. کمیته هیأت

5. کمیته تغذیه

6. کمیته ورزش

7. کمیته غدیر

شرح وظایف این کمیته ها در گزارش تفصیلی سال دوم تحصیلی در آینده ارائه خواهد شد.

ح. جدول برنامه هفتگی سال تحصیلی 90 - 89

16:30 تا 17:30	15:30 تا 16:20	14:30 تا 15:20	12:00 تا 14:30	11:00 تا 11:50	10:00 تا 10:50	09:00 تا 09:50	7:45 تا 8:45	فروردین تا تیر 89
امتحان	امتحان	مباحثه	نماز - ناهار - ریاض	عربی (نحو)	عربی (نحو)	عربی (نحو)	مباحثه	شنبه
	فقه نیمه استدلالی	فقه نیمه استدلالی		تدبر در قرآن	تدبر در قرآن	تدبر در قرآن	مباحثه	یکشنبه
مباحثه	مباحثه	حل تمرین عربی		اصول فقه	اصول فقه	اصول فقه	فقه استدلالی	دوشنبه
مباحثه	مباحثه	منطق		رجال	رجال	رجال	مباحثه	سه شنبه
	تاریخ اسلام و سیره	تاریخ اسلام و سیره		فقه روایی	فقه روایی	مباحثه	مباحثه	چهارشنبه

در 2 ماه ابتدایی سال تحصیلی ساعت اول بعد از ظهر روزهای دوشنبه و سه شنبه، ساعت اول و دوم بعد از ظهر روز یکشنبه، ساعت اول تا چهارم صبح روز چهارشنبه به تدریس نهج البلاغه اختصاص یافت.

معرفی دروس، متون درسی و نام اساتید سال تحصیلی 90 - 89

نام استاد	متن درسی	نام درس
جناب آقای دکتر لاجوردی	منابع متعدد (جزوه استاد)	عربی (نحو)
حجة الاسلام والمسلمین صبحی	کتاب تدبر در قرآن کریم همراه استناد و استدلال	تدبر در قرآن
حجة الاسلام والمسلمین حاج ابوالقاسمی	کتاب دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی (ایروانی)	فقه نیمه استدلالی
حجة الاسلام والمسلمین حیدری	کتاب وسائل الشیعه - شرح عروه آیت الله خویی	فقه استدلالی
حجة الاسلام والمسلمین حیدری	کتاب دروس فی علم الصول.الحلقه الثانیه (شهید صدر)	اصول فقه
جناب آقای ایراندوست	منابع متعدد تاریخ حدیث، فرق و مذاهب، جوامع حدیثی، سندشناسی، نرم افزارهای جامع الاحادیث و درایة النور	رجال
جناب آقای واقفی	منابع متعدد منطق	منطق (تکمیلی)
حجة الاسلام والمسلمین علوی	وسایل الشیعه	فقه روایی
حجة الاسلام والمسلمین پناهیان	منابع متعدد (جزوه استاد)	تاریخ اسلام و سیره
حجة الاسلام والمسلمین حاج ابوالقاسمی، حجة الاسلام والمسلمین علوی		نهج البلاغه